

TƏSDİQ EDİRƏM,

REKTOR:

Elbrus İSAYEV

08.09.2023

NAXÇIVAN DÖVLƏT UNIVERSİTETİNİN 2023-2027-Cİ İLLƏR ÜÇÜN ELM SİYASƏTİ

Giriş

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı və dəyişməsi informasiyanın istehsalı, qeydə alınması və əldə edilməsi üsullarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir. İstehsal olunan məlumatların ictimaiyyətlə pulsuz paylaşılması, səmərəli və təkrar istifadə ehtiyacı dünyada "hər kəsə açıq elm" anlayışını inkişaf etdirmişdir. Bu baxımdan, Naxçıvan Dövlət Universiteti (NDU) aydın, təkrarlana bilən və etibarlı tədqiqat nəticələrini qəbul edərək elm və texnologiyanın inkişafına və biliklərin cəmiyyətin xeyrinə geniş yayılmasına qabaqcıl töhfələr verməyə çalışır. Açıq elm (Open Science) tədqiqatın daha şəffaf və ciddi olmasına töhfə verir. Bu səbəbdən NDU innovasiyaları və cəmiyyətin bütün təbəqələrinin elmi tədqiqatlarda iştirakını təşviq edir, universitet nəşrlərinə, tədqiqat məlumatlarına açıq çıxışı olan beynəlxalq elmi platformalara girişi təmin edir, açıq elmi təşviq edən və dəstəkləyən alətlər və tədqiqat proseslərini inkişaf etdirməyə və istifadə etməyə diqqət yetirir. Bu siyasət NDU əməkdaşları və tələbələri tərəfindən çap və elektron formada hazırlanan bütün elmi araşdırmaları, açıq tədqiqat materiallarını və audiovizual resursları əhatə edir.

NDU 2023-2027-ci illər üçün hazırladığı Elm Siyasətində aşağıdakı istiqamətlər üzrə inkişafı nəzərdə tutur.

- Elm sahəsində mövcud kadr potensialını artırmaq və elmi tədqiqatla məşğul olan yüksək ixtisaslı mütəxəssis hazırlığı ilə ehtiyacı təmin etmək;
- Elmin, təhsilin və istehsalın inteqrasiyasını təmin etmək;
- Elmin müxtəlif sahələri ilə məşğul olan tədqiqatçıların sosial vəziyyətini əsaslı şəkildə yaxşılaşdırmaq;
- Beynəlxalq elmi əlaqələri dərinləşdirmək və beynəlxalq elm məkanına inteqrasiyanı gücləndirmək;
- Elmi tədqiqatların və innovasiya siyasətinin səmərəsini artırmaq.

Hüquqlar, məsuliyyətlər və vəzifələr

Naxçıvan Dövlət Universiteti aşağıdakılara cavabdehdir:

- Dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən elmi araşdırmaların və tədqiqat nəticələrinin ictimaiyyətlə pulsuz paylaşılmasını dəstəkləmək;

- NDU-da istehsal olunan elmi biliklərin sistemativ və dəqiq şəkildə indeksləşdirilməsini, qorunmasını və gələcək nəsillərə ötürülməsini təmin etmək;
- Elmi biliklərin mübadiləsi yolu ilə yeni tədqiqatlarda milli və beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafına töhfə vermək;
- Açıq elm proqramları vasitəsilə vətəndaş elmi layihələrində iştirakı dəstəkləmək;
- Akademik heyətin elmi fəaliyyətini izləmək və statistik məlumatları sistemləşdirmək;
- Tədqiqatların qiymətləndirilməsi və ölçülməsi meyarlarının təkmilləşdirilməsində beynəlxalq təcrübədən yararlanmaq və normaların nəzərdən keçirilməsi təcrübəsini təmin etmək;
- Tədqiqatçılar üçün müvafiq mexanizmlər və xidmətləri yaratmaq və təkmilləşdirmək;
- Universitetin akademik arxivlərinin və digər tədqiqat infrastrukturlarının FAIR məlumat prinsiplərinə (tapıla bilən, əlçatan, birlikdə işləyə bilən, yenidən istifadə edilən) uyğunluğunu təmin etmək;
- Unikal identifikatorların istifadəsinin təmin edilməsi (DOI, ORCID və digərləri).

Tədqiqatçılar aşağıdakılara cavabdehirlər:

- Nəşrlərini, məlumatlarını və təhsil resurslarını bu siyasət və direktivdə göstərilən prinsip və şərtlərə uyğun idarə etmək;
- Nəşrlərin və məlumatların istehsalı, emalı, saxlanması, idarə edilməsi və yayılması ilə bağlı təşkilati, tənzimləyici, institusional və digər müqavilələrdən irəli gələn hüquqi öhdəliklərə riayət etmək;
- Məlumatların işlənməsini tənzimləyən prinsiplərin məlumatların idarə edilməsi planına daxil edilməsinin təmin edilməsi (mövcud siyasətə uyğun olaraq);
- NDU öz əməkdaşlarını və tələbələrini müəllif hüquqları sahibliyini qorumağa və nəşriyyatlara yalnız nəşr üçün lazım olan hüquqlara lisenziya verməyə təşviq etmək;
- NDU tədqiqatçılarının iştirak etdikləri hər bir tədqiqat fəaliyyəti üçün müvafiq məlumatların idarə edilməsi planını təqdim etmək;
- NDU tədqiqatçıları müvafiq lisenziyaları təyin edərək layihədən sonrakı istifadə hüquqlarını müəyyən etmək;

NDU tədqiqat məlumatları üçün minimum arxiv müddəti daimi identifikator təyin edildikdən sonra 10 ildir. Əgər bu qeydlər tələb olunan arxiv müddəti bitdikdən sonra və ya hüquqi və etik səbəblərdən silinirsə və ya məhv edilirsə, bu cür hərəkətlərin bütün hüquqi və etik perspektivləri nəzərə alınmalıdır.

Açıq Elm

NDU nəşrlər və məlumatlara Açıq girişi, Açıq elm təcrübələrinin anlaşılmasını fəal şəkildə təşviq edir. O, ictimai elmi layihələrdə iştirak, Açıq təhsil resurslarından istifadə, açıq və standart lisenziyalar altında məlumat və məzmunun buraxılması və təkamülünə nəzarət edir.

İnfrastruktur

- NDU Açıq elmə keçidi həyata keçirmək üçün lazımı infrastrukturu yaradır; maliyyələşməni, davamlılığı, geniş və səmərəli istifadəni təmin etmək üçün lazımı tədbirləri görür;
- NDU indeksləşdirilən məlumatların bütün istifadəçilər üçün bir mərkəzdən, sürətli və beynəlxalq standartlara uyğun olaraq əlçatan olmasını təmin edən sistemi formalaşdırır.

Etika Komissiyası

Naxçıvan Dövlət Universitetində Etika Komissiyasının yaradılması qarşıya məqsəd qoyulur. Komissiya elmi tədqiqatlarda, nəşrlərdə və fəaliyyətlərdə riayət edilməli olan etik qaydaları, elmi tədqiqat və nəşr etikasının vəzifələrini, səlahiyyətləri və məsuliyyətlərini, iş prosedurları və prinsiplərini müəyyən etmək üçün fəaliyyət göstərməlidir.

Tədqiqatın qiymətləndirilməsi və ölçülməsi

- NDU maliyyə qurumları və digər müvafiq strukturlarla əməkdaşlıq edərək, Beynəlxalq elmi arenadakı müvafiq inkişafı və Avropa Açıq Elm Siyasəti Platformasının işini izləməklə tədqiqatın keyfiyyətini və Açıq Elm davranışını və təcrübələrini təşviq edən tədqiqatların qiymətləndirilməsi çərçivəsini inkişaf etdirməyə sadıqdır. NDU beynəlxalq normaların müxtəlif elm sahələri üzrə və müxtəlif karyera mərhələlərində olan tədqiqatçılara təsirini nəzərdən keçirir.
- NDU Açıq elm proqramlarından və elmi platformalardan istifadə edən tədqiqatçılar üçün mükafat mexanizmlərinin yaradılmasını öhdəsinə götürür.

Siyasət və Direktivin etibarlılığı

NDU Elm Siyasəti və təlimatı hər iki ildən bir Naxçıvan Dövlət Universitetinin Elmi Şurası tərəfindən nəzərdən keçiriləcək və yenilənəcək. NDU Rektorluğu bu siyasətin və direktivin həyata keçirilməsindən məsul olacaq və yarana biləcək mübahisələrin və lazım gəldikdə siyasət və direktivdə edilə biləcək dəyişikliklərin həllində icraedici rolunu öz üzərinə götürəcək. Siyasət və direktiv qüvvədə olduğu tarixdən bir il müddətində, tədqiqat məlumatları ilə əlaqəli hissə isə eyni tarixdən iki il müddətində həyata keçiriləcəkdir.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin Elm Komissiyası

Naxçıvan Dövlət Universitetində 2025-2028-ci illərdə yaradılması nəzərdə tutulan Elm Komissiyası Açıq Elm Siyasəti və Direktivinin tətbiqini izləmək, dəstəkləmək, qiymətləndirmək və yeniləmək üçün lazımi işləri həyata keçirəcək, NDU-da açıq elmin və açıq çıxışın təşviqi və tətbiqini təmin edəcəkdir. Komissiya rektorun təyin etdiyi prorektorun sədrliyi ilə zəruri hesab etdiyi hallarda, lakin ildə iki dəfədən az olmayaraq toplanacaq. Komissiyanın ekspert üzvləri rektorluq tərəfindən bu vəzifəyə üç il müddətinə təyin ediləcək. Bu üzvlər səlahiyyət müddətinin sonunda yenidən təyin oluna bilərlər. Komissiya üzvləri:

1. Elm və İnnovasiya məsələləri üzrə prorektor
2. Elmi fəaliyyətin təşkili və təhlili şöbəsinin müdiri
3. Texnoloji transfer və innovasiyalar bölməsinin müdiri
4. Magistratura və doktorantura mərkəzinin direktoru
5. Elmi Kitabxananın direktoru
6. Nəşriyyatın direktoru
7. İnformasiya texnologiyaları şöbəsinin müdiri

Zərurət yarandıqda Komissiya Elm siyasətinə və təlimata yenidən baxılması üçün məsuliyyət daşıyacaq. Təklif və rəylər NDU rektorluğuna və Elmi Şuraya təqdim olunacaq.

İZAHLAR

- **Açıq Elm:** Elm; Nəşrlər, tədqiqat məlumatları, laboratoriya qeydləri və digər tədqiqat prosesləri, tədqiqatın təkrar istifadəsinə, yayılmasına və istehsalına imkan verən şəraitdə və digər tədqiqatçıların əməkdaşlıq edə və töhfə verə biləcəyi şəkildə sərbəst şəkildə əldə edilə bilər.
- **Açıq Təhsil Resursları:** OECD-ə görə, bunlar "təhsil məqsədləri üçün başqaları tərəfindən pulsuz təkrar istifadəyə və davamlı təkmilləşdirməyə imkan verən açıq lisenziyalardan istifadə edən tədris, öyrənmə və tədqiqat materiallarıdır".
- **Açıq Giriş:** Elmi ədəbiyyata internet vasitəsilə daxil olmaq, oxumaq, saxlamaq, köçürmək, çap etmək, skan etmək, tam mətnlə əlaqələndirmək, indeksləşdirmək, məlumat kimi proqram təminatına köçürmək və internet vasitəsilə hər cür hüquqi məqsədlər üçün istifadə etmək olar.
- **Açıq Məlumat:** Hər hansı bir müəllif hüququ, patent və ya digər nəzarət mexanizmlərinə məruz qalmadan hər kəs tərəfindən sərbəst və pulsuz olaraq istifadə edilə, təkrar istifadə edilə və paylana bilən məlumatlar.
- **Akademik Tədqiqatlar:** NDU əməkdaşlarının və tələbələrinin tədqiqatları, əldə etdikləri vəsaitlər və yaradıcılıq fəaliyyətləri nəticəsində gəlinən nəticələrə aiddir.
- **Tədqiqat:** Biliyi inkişaf etdirmək məqsədi ilə hər hansı yaradıcı və sistemli tədqiqat kimi müəyyən edilir.

- **Tədqiqat Məlumatı:** Elmi nəşrlərdə təqdim olunan nəticələri yoxlamaq üçün istifadə edilən məlumatlar və ya layihə zamanı istifadə olunan və məlumatların idarə edilməsi planında təsvir edilən digər məlumatlar.
- **Tədqiqatçı:** Məşğulluq səviyyəsindən asılı olmayaraq, işçilər və doktorantlar da daxil olmaqla, bütün səviyyələrdə NDU tədqiqat işçilərinin hər hansı üzvü kimi müəyyən edilir.
- **Avropa Açıq Elm Buludu (EOSC):** Avropa İttifaqında 1,7 milyon istifadəçi, təfərrüatları 2018-ci ilin aprelinde Avropa Komissiyası tərəfindən açıqlanıb. Bu, 70 milyon tədqiqatçının, elm və texnologiya mütəxəssislərinin "yerləşmiş" məlumatlarını akademik jurnallarda və kitablarda toplamaq və bu məlumatları hər kəs üçün əlçatan etmək məqsədi daşıyan bir layihədir.
<https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>
- **İnformasiya Resursları:** Kitabxana fondunda olan çap (kitablar, jurnallar, qəzetlər, hesabatlar və s.), elektron (onlayn məlumat bazaları), multimedia (CD-ROM, DVD-ROM, VHS və s.) resurslarına aiddir.
- **DOI (Rəqəmsal Obyekt İdentifikatoru):** Bunlar əqli mülkiyyəti və ya onlayn mövcud olan bu əqli mülkiyyətin bir hissəsini təsvir edən identifikatorlardır.
- **Elmi və İntellektual Araşdırmalar:** NDU üzvlərinin və tələbələrin tədqiqatlarının nəticələri, aldıkları vəsaitlər və onların məhsuldar/yaradıcı fəaliyyətləri; Məqalə, tezis, kitab/kitab bölməsi, audiovizual material, kağız, təqdimat, layihə, dizayn, hesabat, patent, kurs materialı, proqram məhsulu kimi əsərlərə aiddir.
- **FAIR Principles:** Tədqiqat məlumatlarının idarə edilməsi və ya Avropa Açıq Elm Buluduna aid hər hansı təşəbbüsün qısaldılması. O, verilənlərin Tapılan, Əlçatan, Birgə işləyə və Yenidən istifadə oluna bilən olması prinsiplərinə əsaslanır.
- **ORCID (Açıq Tədqiqatçı və Təqdimatçı ID-si).**